

PERSVERKLARING

'n Digitale Bibliografie van die Afrikaanse taalkunde (DBAT)

(Van links: Prof Amanda Lourens, Dr Tom Larney, Prof Jan Swanepoel , Prof Wannie Carstens, Mev Carla Ubbink)

Vandag (Maandag 24 Mei 2010) se loodsing van die DBAT is 'n besondere geleentheid, want dit vier die bekendmakingsfase van 'n projek van bykans 16 jaar. Dit kondig tegelykertyd die volgende fase van die projek aan: die kontrole- en verfyningsfase.

'n Behoefte is reeds lank terug uitgespreek dat inligting en bronne oor die Afrikaanse taal- en letterkunde wyer as bloot in biblioteke en argiewe beskikbaar gestel moet word. Die ervaring is byvoorbeeld dat akademici in die Lae Lande min of geen toegang het tot gepubliseerde Afrikaanse werke nie terwyl SA akademici weer geredelik toegang tot hierdie soort inligting het via die talle beskikbare bronne (ook in elektroniese formaat) in die Nederlandse taalgebied. In wese kom dit daarop dat Afrikaanstalige bydraes min effek het op die akademiese debat in die Lae Lande, dié deel in die buiteland wat vir ons vanuit 'n taaloogpunt die toeganklikste is.

Aanvanklik was die plan om 'n Afrikaanse weergawe van die **BNTL (Bibliografie van de Nederlandsche Taal- en Letterkunde)**, dus 'n **BATL (Bibliografie van die Afrikaanse Taal- en Letterkunde)**, tot stand te bring en daar is inderdaad sedert 1994 onder leiding van proff. Wannie Carstens (Potchefstroomkampus, Noordwes-Universiteit) en Dorothea van Zyl (Universiteit van Stellenbosch) verskeie pogings aangewend om dit moontlik te maak. Daar is mettertyd besef dat die omvang van die data in die BNTL en ook die formaat waarin dit aangebied is, nie toepaslik is vir die beplande BATL nie bloot omdat Afrikaans nie in soveel klein kategorieë soos in die BNTL vervat, ingedeel kan word nie. Die besluit was wel dat daar probeer sou word om in soverre moontlik die aard en formaat van die inligting te laat aansluit by die BNTL juis omdat assosiasie met die BNTL dit moontlik sou maak dat die inligting wyd in die Nederlandse taalgemeenskap beskikbaar gestel sou kon word.

Weens 'n gebrek aan hande om die BATL aan die gang te kry, is daar ná 'n besoek aan die BNTL in 1997 besluit om NALN (die Nasionale Afrikaanse Letterkundige Museum en Navorsingsentrum in Bloemfontein) te nader om die taak te verrig. Die oordeel was dat die vinnige ontwikkeling van tegnologie in die laat 1990's dit moontlik gemaak het dat die data met die oog op die wydste moontlike toegang eerder gedigitaliseer sou kon word as om die tradisionele optekeningmetodes na te volg. Omdat NALN reeds die taak vir die Afrikaanse letterkunde verrig het, was die argument dat met uitbreiding van personeel en rekenaar- en netwerkinfrastruktuur NALN ook die taak vir die opteken van die Afrikaanse taalkunde sou kon oorneem. Fondse hiervoor is verkry vanaf die *Fonds Neerlandistiek* (geadministreer deur die Universiteit van Stellenbosch) en *Die PUK-Kanselierstrust* van die Noordwes-Universiteit. Hierdie eksperiment was ongelukkig nie geslaagd nie om 'n verskeidenheid van redes en die projek en befondsing is teen 2002 onttrek.

Daar is vervolgens besluit om ter wille van hanteerbaarheid die digitalisering van bronne van en oor die taal- en die letterkunde as afsonderlike projekte aan te pak. Prof. Dorothea van Zyl (US) sou die verantwoordelikheid vir die bestuur van die letterkundeprojek oorneem, desnoods in oorleg met NALN en ander instansies, en prof. Wannie Carstens (NWU-PUK) sou die taalkundeprojek hanteer.

Die taalkundeprojek is in 2004 opnuut aangepak met die hulp en steun van die Ferdinand Postma-Biblioteek op die Potchefstroomkampus van die Noordwes-Universiteit. Dr. Tom Larney, direkteur van die biblioteek, het beperkte finansiële hulp, personeel en fasiliteite ('n werkslokaal asook toegang tot die universiteit se rekenaar netwerk) beskikbaar gestel om die projek van die grond af te kry. Daar is in oorleg met mev. Hester Lombard besluit op 'n opnamestelsel (die aanduiding van taalkundige kategorieë) wat as vertrekpunt kan dien vir die opteken van bronne. Mev. Corrie Breitenbach het gehelp om die formaat van die inligtingsaanbod te bepaal. Mev. Carla Ubbink het in 2006 die versamelingstaak oorgeneem en sy verrig daagliks nog steeds hierdie taak.

Die projek het tot op hede (Mei 2010) reeds die optekening en ordening van bykans 13 500 bronne oor die Afrikaanse taalkunde opgelewer. Daar is ook heelwat geëksperimenteer, in oorleg met die BNTL wat sedert 2000 ook in 'n ingrypende vernuwingsproses is met die oog op digitalisering, oor die wyse waarvolgens bronne in die stelsel opgeneem behoort te word (www.bntl.nl). In hierdie proses is ou bronne wat in die vergetelheid geraak het, weer opgediep en beskikbaar gestel. Die projek het reeds daartoe gelei dat talle ouer bronne (artikels in ouer koerante en tydskrifte) wat vroeër bykans ontoeganklik was en in die argief stof lê en vergader het, elektronies gekopieer is (ingeskandeer is) en voortaan beskikbaar sal wees vir navorsingsdoeleindes - al klaar 'n duidelike wins vir Afrikaans.

Die projek, 'n langtermynprojek, is tans grotendeels 'n persoonsgedrewe projek, maar dit het van vanjaar af 'n projek van die taalkundiges in die

Vakgroep Afrikaans en Nederlands geword. Die werk (onderskeiding, kategorisering, ordening) is oor naweke gedoen. Daar is vorentoe nog baie werk om te doen: kontrole van die bronne en verfyning van die onderskeie kategorieë moet plaasvind (medetaalkundiges sal hier insette moet lewer), tekorte moet aangevul word (alle bronne is beslis nog nie opgeteken nie, net dit waarop ons ons hande kon lê), elektroniese skakels na uitgewers en biblioteke moet bewerkstellig word, die elektroniese beskikbaarheid van boeke moet ondersoek word, e.s.m. Hef aan lê dus nog voor.

Die projek soos dit nou staan, is die resultaat van 'n klomp mense se insette: prof. Wannie Carstens (projekleier), mev. Hester Lombard (eerste projekmedewerker), mev. Carla Ubbink (huidige projekmedewerker), mev. Corrie Breitenbach (tegniese adviseur), dr. Karina van Daalen (van die DBNTL in Den Haag, Nederland wat raad gegee het en help dink het hoe ons oor hobbels in die pad kon kom), dr. Tom Larney (vir die finansiële en infrastrukturele steun om aan die gang te kom) en dan die befondsers: die PUK-Kanselierstrust wat die eerste koste help dra het en tans die Fonds Neerlandistiek, wat ons finansiële baie sterk steun. Sonder hierdie mense en instansies sou die amptelike loodsing van hierdie projek nie moontlik gewees het nie. Ek vertrou dat die DBAT vir u ook 'n bron van waardevolle inligting sal wees.

Die DBAT gaan nou die pad van bekendmaking begin loop. Nuwe netwerke om die werk gedoen te kry, gaan nou nasionaal en internasionaal ontgin word, soos via die Gutenberg-projek. Hier wag wonderlike geleenthede vorentoe. Dit sal alles daartoe bydra om die saak van Afrikaans nog verder te bevorder.

Ek het lank sit en wik en weeg voordat ek sover kon kom om die amptelike bekendstelling te begin omdat hierdie projek soos 'n kind vir my is. Ek wou hierdie kind nie die huis laat verlaat nie, maar helaas die tyd daarvoor het ryp geword - hiermee laat ek dan my 'kind' los. Mag hy goed vaar daar buite en net groter en beter word en leer om op sy eie bene te staan. Die DBAT se skakel kom binnekort selfs formeel op die webblad van die DBNTL en daarmee word hy dan selfs 'n internasionale reisiger.

Prof WAM Carstens
Skool vir Tale
Noordwes-Universiteit (Potchefstroomkampus)
POTCHEFSTROOM

Tel. 018 299 1552
E-pos: Wannie.Carstens@nwu.ac.za

Skakel na webblad: <http://www4-win2.p.nwu.ac.za/dbtw-wpd/textbases/BATL.htm>